

פרשת שלח לך

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דִּבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה: וְהָיָה בְּאֲכֻלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַה': רֹאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם חֻלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה בְּתְרוּמַת גֶּרֶן בֵּן תְּרִימוּ אֹתָהּ:

מִרֹאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם" (במדבר ט"ו)

בפרשת השבוע מצווה אותנו הקב"ה בשתי מצוות התלויות בארץ ובמקדש- מצוות חלה ומצוות ניסוך היין (הבאה עם מנחת נסכים). מצוות אלו באותו מיד לאחר פרשת המרגלים והם מהוות למעשה את התשובה למרגלים כפי שמביאים כל הפרשנים:

" כי תבאו אל ארץ מושבותיכם וגו' ועשיתם אשה לה' - נסמכה פרשה זו לפרשת מרגלים כדי לחזק לב הבנים המתאבלים ולנחם אותם ולהודיעם שיבאו אל הארץ ויקריבו שם קרבנות" (רבינו בחיי)

אנו נלמד בעיקר על מצוות חלה, אחת ממתנות הכהונה, חשיבותה וכיצד היא באה כתשובה לחטא המרגלים.

לליל שבת

הלכות חלה

למרות שכולם מכירים את מצוות 'הפרשת חלה' נבאר בקצרה את עיקר פרטי ההלכה ואת ההבדל בין המצווה כיום, למצווה בזמן שיש לנו כהנים טהורים:

כל עיסה שנילושה מחמשת מיני דגן חייבת בחלה. גם אם הוספתי שמן, ביצים, שמרים, סוכר וכדומה. (גם בעוגיות, בוקרס וכדומה. ודווקא אם אני מתכוון לאפות את הבצק. אך עם אני מטגן או מבשל, כמו בכופתות, אז בלי ברכה)

הכמות החייבת בהפרשת חלה נלמדת מכמות ה"עומר" המדברי. מכאן נובעת המחלוקת איזו עיסה חייבת בחלה עם ברכה. (כמות הקמח! בין 1.66 ק"ג ל-2.2 ק"ג לשיטות השונות. ומ-1.2 ק"ג מפרישים בלי ברכה)

מברכים 'על הפרשת חלה' (אשכנזים) או 'להפריש חלה תרומה' (ספרדים) ואז מפרישים. (ויש שגם מגביהים ואומרים 'הרי זו חלה')

מצוות חלה הינה אחת מעשרים וארבע מתנות כהונה. אמנם מדאורייתא אין שיעור לחלה, אך נהגו שמפרישים אחד מעשרים וארבע מתוך כל העיסה. (כדי שהכהן יקבל 'מתנה' וסתם לתת חתיכה קטנטנה אינה נקראת 'מתנה').

כיוון שחלה אמורה להינתן לכהן על מנת לאוכלה בטהרה – אנו היום מפרישים רק מעט. (ונהגו 1 מתוך 48)

-אסור לאכול את הפרשת החלה וגם לא לאפות אותה עם תבשיל אחר!!!! לכן אסור לשים את הפרשה יחד עם החלות בתנור. (אז או לשרוף על הגז והכי טוב בשתי שקיות ולפח).
יש מחלוקת האם חלת חוץ לארץ נוהגת מדאורייתא או מדרבנן.
אם הפריש את כל עיסתו לחלה – אינו יוצא ידי חובתו.

פרשת שלח לך

סעודת שבת

מצוות חלה לנשים בלבד?

כל ההלכות שהבאנו לעיל ניתנות להעשות גם על ידי גבר. אך כידוע מצווה זו נמסרה לנשים. כפי שמביאה המשנה:

"על שלש עברות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר" (משנה מסכת שבת פרק ב,ו)

נשאל שלוש שאלות:

א. מדוע דווקא מצוות אלו, האם אין מצוות יותר 'חשובות' מאלו?

ב. אם נאמר שמצוות אלו חשובות, מדוע דווקא נשים חייבות בהם?

ג. מדוע הן נענשות דווקא בשעת לידתן. היה אפשר לומר על שלוש עבירות נשים מתות?
•מדוע דווקא נשים?

המאירי מביא תשובה פשוטה:

"ומפני שמצוה אלו מסורות לנשים ושאינן האנשים רגילים להתעסק בהם היה מאופני המשפט להיותן נענשות עליהן והזכירו עת הלידה להיות אימתו עליהם להפליג בהתעוררות ובאזהרה" (המאירי, שבת, שם)
כלומר שכיוון שדרך נשים להיות במטבח, אזי מצווה זו מסורה להן. ועניין נלידה הוא כדי להפחיד אותן כמו שצריך.

אך הגמרא והמדרש מביאים לכך סיבה עמוקה יותר:

ומה ראו נשים להצטוות על שלש מצוות האלו?

אמר הקב"ה אדם הראשון תחלת בריותי היה ונצטווה על עץ הדעת וכתוב בחוה ותרם האשה וגו' ותתן גם לאישה עמה ויאכל וגרמה לו מיתה ושפכה את דמו וכתוב בתורה שופך דם האדם באדם דמו ישפך. תשפוך דמה ותשמור נדתה כדי שיתכפר לה על דם האדם ששפכה.

מצוות חלה מניין? היא טמאה חלתו של עולם. דא"ר יוסי בן דוסמקא כשם שהאשה מקשקשת עיסתה במים ואח"כ היא מגבהת חלתה, כך עשה הקב"ה לאדם הראשון דכתיב ואד יעלה מן הארץ והשקה ואח"כ וייצר ה' אלהים את האדם עפר וגו'

הדלקת הנר מניין? היא כבתה נרו של אדם דכתיב נר אלקים נשמת אדם. לפיכך תשמור הדלקת הנר" (תנחומא בראשית, א)

למדנו מן המדרש, שהטעם שנצטוו בזה דווקא הנשים, כיוון שזאת כפרה לדורות על חטאה של חוה אימנו. היא גרמה לאדם מיתה ושפכה דמו – מצוות נידה. פגמה באדם שנוצר כבליילה מן האדמה – מצוות חלה, ושרפה את נשמתו, נר ה' נשמת אדם – תדליק נר.

ואם תשאלו, הרי זה חטא אחד, מדוע לחלקו לשלושה עונשים? מבאר ה'שם משמואל' שזה כנגד שלושה חלקים שבונים את ה'אדם' – הגוף, הנפש והשכל.

"ונראה שלעומתם חושב התנחומא שלשה דברים, טמאה חלתו של עולם, ושפכה את דמו, וכבתה את נרו.

טמאה חלתו הוא קלקול הגוף שהגוף הוא חלתו של עולם כמו שהביא המדרש שכך היתה יצירת גופו כשם שהאשה מקשקשת עיסתה במים כנ"ל. שפכה את דמו הוא קלקול הנפש, כי הדם הוא הנפש, כבתה נרו הוא השכל כענין שכתוב (איוב כ"ט) בהלו נרו עלי ראשי. וע"כ נצטוו הנשים על שלש מצוות הללו לכפר על חטא חוה שגרמה קלקול שלשה דברים הללו, וכה חטא זה מתכפר והולך עד עת קץ שיתכפר לגמרי" (שם משמואל פרשת נח - שנת תרע"ח)

אם כן, מצוות חלה היא כנגד גוף האדם. החלק הפחות ביותר באדם. על פי המדרש גם חלק גשמי זה, הוא 'חלק אלוך ממעל' ואם פגמו בו צריך תיקון.

כיצד כל זה קשור למרגלים נראה בהמשך.

פרשת שלח לך

סעודת שלישיית

מצוות חלה- התשובה למרגלים

הזהר מפליג מאוד בשבחם של דור המדבר. "לא היה בעולם דור עליון כדור המדבר, והם בני עולם הבא" (על פי הזהר ח"ג, קס"ג). אם כך העם, כל שכן המובחרים שהם שנשלחו לתור את הארץ. אם כן, נשאל, מה הפריע למרגלים בארץ ישראל, ומדוע העדיפו את המדבר? המרגלים קראו לארץ ישראל, 'ארץ אוכלת יושביה'. לפי תפיסתם, בכיבוש הארץ, ישובה, עבודת אדמתה וההשתקעות בעולם החומר והמעשה, יש מידה מסוימת של פחיתות וירידה בקדושה. באומרם: "ארץ אוכלת יושביה היא" (במדבר י"ג), התכוונו המרגלים, שהארציות והחומריות שבארץ ישראל, "אוכלת" ומכלה את הרוחניות שבאדם, לעומת ההתעלות הרוחנית שבמדבר, תחת ענני הכבוד. לעומת זו, מצוות חלה מלמדת אותנו בדיוק את ההפך. במקורות לעיל ראינו את תיאור בריאת האדם – "כשם שהאשה מקשקשת עיסתה במים ואח"כ היא מגבהת חלתה, כך עשה הקב"ה לאדם הראשון דכתיב ואד יעלה מן הארץ והשקה ואח"כ וייצר ה' אלהים את האדם עפר וגו'" כלומר האדם נוצר מבוצץ! הקב"ה מלמד אותנו שגם דבר גשמי ביותר, עיסה, יכול להיות דבר קדוש. (על פי אותו כיוון ניתן גם להסביר מדוע מצוות נידה, הנראית מאוסה, 'נבחרה' לאחת ממצוות הנשים החשובות). מצוות חלה מלמדת אותנו שאפילו שלב העיסה, שהיא אפילו עוד לא חלה, יכולה להיות מצווה, להיות דבר רוחני. כך מצוות רבות במקדש, נראות כלפי חוץ כגשמיות ופשוטות. אך גם עיסוק בבצק, יכול להוביל לקרבן מנחה, לחלות לחם הפנים או לחלות לשבת. ביכולתנו להעלות את המימד הגשמי למעלה: "וזה פירוש הפסוק 'בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ', דהיינו אל הארציות, ותדעו נאמנה אשר אני מביא אתכם שמה... אז 'וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיֶמוּ תְרוּמָה לַה' ", ותגביהו הניצוצין קדישין למעלה" (ספר עבודת ישראל, פרשת שלח).

וכיוון נוסף:

אולי ניתן להוסיף נדבך נוסף בתפיסתם המוטעת של המרגלים. המרגלים העדיפו את החנייה במדבר שכולם יחד, אחדות מושלמת. בארץ ישראל, כל אחד תחת תאנתו ותחת גפנו (כפי שאכן הוכחו המרגלים) דווקא מצוות חלה מלמדת אותנו את ההפך. רק כאשר יש לך, אתה יכול להעניק לאחר. בראשית ברא....

ב – ראשית: בזכות ג' דברים נברא העולם, בזכות חלה בזכות מעשרות ובזכות בכורים. אין ראשית אלא חלה שנאמר (במדבר טו כ) ראשית עריסותיכם, ואין ראשית אלא מעשרות שנאמר (דברים יח ד) ראשית דגנך, ואין ראשית אלא בכורים שנאמר (שמות כג יט) ראשית בכורי אדמתך... (בראשית רבה, א') ומדוע בזכות מצוות אלו מתקיים העולם, מבאר המהר"ל: ולמה בשביל אלו שלשה דברים נברא העולם, אבל אלו שלשה דברים הם מה שהאדם נותן לאחרים משלו שהם חלה מעשר ובכורים. (מהר"ל דרך חיים) לסיכום:

למרות שהמציאות השלמה נראית דווקא בניתוק מן החול, פרשתינו מלמדת אותנו שדווקא מתוך הגשמיות ניתן להגיע אל המדרשה הגבוהה והקדושה ביותר. זהו המקדש. פסגת חיי העולם הזה. שבת שלום, מרדכי פרסוף

ולמה בשעת לידתו?

על פי הגמרא, כיוון שהשטן

מקטרג בשעת הסכנה.

אך לפי הכיוון שלנו, נוכל לומר,

שדווקא כאשר אישה מביאה

חיים חדשים לעולם, אזי הקב"ה

'בודק' את היכולת החינוכית של

האשה, שבזכותה תזכה ל'זרעא

חייא וקיימא. ..תעבדין רעותך'.

כפי שרק דור הבנים זכה להכנס

לארץ ישראל.